

سلسله مباحث تنظیم الگوی مصرف پیام‌رسان‌های اجتماعی

تلگرام، پروژه‌ای برای کشورهای خاص

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

۱.....	مقدمه
۱.....	پاول دوروف از طراحی ویکتاکته تا تلگرام
۲.....	پنهان‌سازی ساختار مدیریت تلگرام
۵.....	تلگرام پیام رسان غالب در ایران
۷.....	تمرکز دوروف بر ایران
۸.....	برنامه تلگرام برای راه اندازی شبکه اقتصادی
۱۰.....	منابع

مقدمه

شواهدی وجود دارد که تلگرام برخلاف شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های دیگر، ویژه مبارزه با نظام جمهوری اسلامی ایران طراحی شده است و برنامه توسعه‌ای خود را برای ایران هدفگذاری کرده است. این گزارش به توضیح برخی از این موارد می‌پردازد.

پاول دوروف از طراحی ویکتاکته تا تلگرام

پاول دوروف^۱ جوان سی ساله روس تباری است که در سال ۲۰۰۶ شبکه اجتماعی وی کنتاکته (وی کی)^۲ را پایه‌گذاری کرد. اسحاق میری لشویلی^۳ (همکلاسی قدیمی پاول)^۴ وقتی به روسیه بازمی‌گردد ایده یک شبکه اجتماعی شبیه فیس بوک را ارائه می‌کند و با سرمایه ۳۰ هزار دلاری به کمک پاول، وی کی را راه‌اندازی می‌کنند. [1] در واقع پاول در ابتدا وی کی را به کمک دو دوست یهودی اش اسحاق میری لشویلی و لو بینزومویچ لویف^۵ پایه‌گذاری کرد. [2]

وی کی باعث شد پاول به سرعت پولدار شده و به خاطر توسعه این شبکه اجتماعی برخی به او لقب زاکربرگ روسیه را دادند. تا سال ۲۰۱۱ و بروز تظاهرات ضددولتی در جریان انتخابات روسیه، که وی کی در ایجاد اعتراضات نقش مهمی ایفا کرد. پس از آن بود که وی کی درخواست نهادهای روسیه برای مقابله با این جریانات را رد کرد و به عنوان بستری جهت رشد اعتراضات مورد توجه قرار گرفت. دورف در جواب نهادهای روسیه، توثیتی ارسال کرد و با انتشار نامه رسمی دولت در کنار یک سگ که زبانش آویزان بود، این درخواست را به تمسخر گرفت. این تقابل در سال ۲۰۱۴ نیز برای چندمین بار این اتفاق رخ داد و در جریان بحران اوکراین پاول دوروف با دولت روسیه همکاری نکرد. [3]

سال ۲۰۱۳ دو شریک یهودی دوروف، سهام خود را به شرکت UCP می‌فروشد. برخی منابع اعلام کرده‌اند هماهنگ‌کننده این معامله شخصی به نام ایگور سچین بود که بسیار به پوتین نزدیک است. گرچه بعداً مسئولان این شرکت ارتباطش با سچین را رد کرد. در نهایت دوروف باقیمانده سهام خود را به شرکت USM فروخت (شرکتی که توسط یکی از طرفداران پوتین مدیریت می‌شد). در واقع دوروف مدیرعامل شرکت وی کی بود در حالی که دو نفر از

¹ Pavel Durov

² VKontakte

³ Vyacheslav Mirilashvili

⁴ اسحاق فرزند میخائیل میری لشویلی بلیونر معروف و ششمین غول سرمایه‌گذار اسرائیلی در حوزه‌های مختلف اقتصادی و یکی از فرماندهان ارتش رژیم صهیونیستی است. نتانیاهو، صراحتاً میخائیل میری لشویلی را از برادر به خود نزدیک‌تر خوانده و از خدمات او در سالیان متمادی در حوزه فضای [40] مجازی که منجر به حفظ امنیت اسرائیل شده، رسماً و صمیمانه قدردانی کرده است.

⁵ Lev Binzumovich Leviev

طرفداران پوتین آن را در اختیار داشتند. دوروف از مدیرعاملی استعفا داد و از روسیه خارج شد و بدین ترتیب دوروف شبکه اجتماعی وی کی را رها کرد. [4]

پاول دوروف در جریان حضورش در روسیه در جریان انتخابات سال ۲۰۱۱ و نیز بحران اوکراین در ۲۰۱۴ دو بار روسیه را به آشوب کشید. اما این پایان کار نبود، دوروف به نیویورک آمریکا رفت و برخی از دوستانش را از وی کی فراخواند تا به کمک او بیایند.^۶

وقتی خبرنگار موسکو تایمز، از او در رابطه با پروژه مرموز جدیدش سوال پرسید، دوروف برای او تصویری از فیلم سینمایی "شبکه اجتماعی" را ارسال کرد که در آن بازیگر نقش زاکربرگ قرار داشت. پروژه جدید دوروف نسل جدیدی از شبکه های اجتماعی به نام تلگرام بود. شبکه اجتماعی که قرار است راه را برای دسترسی دولت ها به کاربران سخت کند. [5]

در واقع پروژه دوروف در روسیه برای آمریکا جذاب می نمود به همین علت آمریکا وی را برای طراحی یک شبکه اجتماعی پیشرفته برای مقابله با دشمنانش فراخوانده بود.^۷

شبکه های اجتماعی در بسیاری موارد با دولت ها همکاری می کنند به عنوان مثال فیس بوک در موارد متعددی با دولت آمریکا همکاری داشته است حتی در موردی مقامات دولتی روسیه از فیسبوک خواستند صفحه ای که برای برنامه ریزی تظاهرات ساخته شده بود را مسدود کند. فیسبوک به درخواست روسیه گردن نهاد و دسترسی کاربران روسی را به این پیج مسدود کرد. واکنش دورف قابل پیشبینی بود: «فیسبوک بزدل است و به هیچ اصولی پایبند نیست. من هرگز به چنین درخواستی جواب مثبت نمی دهم.» [4]

این بار فیس بوک و زاکربرگی جدیدی با کارکردهای جدید در حال تولد است، تلگرام قرار نیست به هیچ دولتی پاسخگو باشد. ترزا می نخست وزیر بریتانیا در سخنانی در نشست مجمع جهانی اقتصاد در داووس اعلام کرد که تلگرام، خانه تروریست ها و تبهکاران شده است. [6] بنا بر گزارشات رسمی که از سوی مقامات کشورهای مختلف اعلام شده، تروریست ها از جمله داعش در عملیات های تروریستی خود در ایران [7]، روسیه [8]، آلمان [9]، فرانسه [10] و انگلیس [11] از تلگرام استفاده کرده اند. اگر بتوان از فیس بوک و توییتر به عنوان ابزاری برای براندازی نرم در دنیا یاد کرد، قطعاً تلگرام ابزاری برای اقدامات خشن و براندازی نیمه سخت خواهد بود.

پنهان سازی ساختار مدیریت تلگرام

برخلاف ویکنتاکت، وضعیت فعالیت شرکت تلگرام از ساختار مشخصی برخوردار نیست. اطلاعات مربوط به هویت مالکان، سرمایه گذاران و حتی ثبت شرکت تلگرام مشخص نیست و مدیر عامل جوان آن تابعیت نامشخص دارد. تلگرام به عنوان یک شرکت انگلیسی و آمریکایی ثبت شده، اما دوروف آدرس دفتر خود را برای فرار از قانون فاش نمی کند. [12] دوروف

[40] که اسحاق بنیانگذار آن بود. [41] بعضی از منابع اعلام کرده اند این بار نیز دوروف مدیرعامل شرکتی شد (قلعه دیجیتال)^۶

نزدیکی دوروف به رژیم صهیونیستی نیز باعث شد تا برخی فعالیت های او علیه دولت های مخالف آمریکا و رژیم صهیونیستی برجسته شود. در همین [39] گرچه برخی منابع او را بی خدا می دانند [40] راستا برخی منابع اعلام کرده اند که دوروف یهودی زاده است،

تابعیت سنت کیتس و نویس را دریافت کرده و به همین دلیل می‌تواند بدون ویزا به بسیاری از مناطق جهان مانند پاریس، ونیز، سنگاپور و... سفر کند. [13]

تلگرام به عنوان یکی از شبکه‌های اجتماعی بزرگ که طبق اعلام مدیران آن بیش از ۲۰۰ میلیون کاربر از سراسر جهان دارد، مانند دیگر شبکه‌های اجتماعی دفتر رسمی در کشورهایی که مخاطبان اصلی اش در آن کشورهای حضور دارند، تاسیس نکرده و اطلاعاتی از مراکز داده خود در مناطق مختلف دنیا ارائه نمی‌کند. تلگرام با وجود هزینه‌های کلان فنی مانند نگهداری، تحقیق و توسعه، محل درآمد مشخصی ندارد و منابع مالی، ساختار سهام داری و نامشخص دارد و حتی برای درآمدزایی از تبلیغات استفاده نمی‌کند. تلگرام اعلام نمی‌کند شیوه درآمدزایی اش چگونه است، با چه روشی این شبکه اجتماعی را توسعه داده و به اینجا رسانده است. حتی تلگرام هنوز اسامی ۸۱ نفری که در عرضه اولیه ارز مجازی اش شرکت کرده و سهام دار اصلی Ton به حساب می‌آیند را منتشر نکرده است. این در حالی است که شبکه‌های اجتماعی در دنیا از ساختار مالی روشنی برخوردار هستند و وضعیت عرضه در بورس، سهام داران، درآمد و... آنها به صورت گزارشات دوره‌ای منتشر می‌شود.

دفتر تلگرام در آمریکا فاقد آدرس است و وقتی به آدرس دفتر این شرکت در انگلیس مراجعه می‌کنید نیز با یک آدرس جعلی مواجه می‌شوید. با مراجعه به آدرس دفتر تلگرام در لندن به یک شرکت تجاری بر می‌خورید که وظیفه آن اجاره دفتر جلسه است که یک ساختمان سه طبقه دارای ۵ اتاق جلسه برای اجاره است. در واقع تلگرام یک مرکز اجاره دفتر کار موقت را به عنوان آدرس شرکت خود اعلام کرده است.

همچنین آدرس دفتر تلگرام در امارات نیز با ابهام مواجه است. بنابر اطلاعات یافت شده دفتر تلگرام در دبی در سه اتاق طبقه ۲۳ برج Business Central Tower قرار دارد که البته این دفتر نیز مانند دفاتر انگلیس و آمریکای تلگرام فاقد تلفن و راه‌های ارتباطی است. [14]

Companies House

BETA This is a trial service — your [feedback](#) will help us to improve it.

[Sign in / Register](#)

TELEGRAM MESSENGER LLP

Company number **OC391410**

[Follow this company](#)

Overview

Filing history

People

Registered office address

71-75 Shelton Street, Covent Garden, London, WC2H 9JQ

Company status

Active

آدرس شرکت تلگرام در سایت خانه شرکت ها وابسته به وزارت انرژی بریتانیا [15]

تصویر آدرس تلگرام در نقشه گوگل [16]

سایت استودیو گاردن که اتاق جلسه اجاره می دهد [17]

این در حالی است که شرکت هایی که مدیریت شبکه های اجتماعی بزرگ دنیا را در اختیار دارند آدرس و تصاویر دفاتر و مراکز داده خود را منتشر کرده اند . حتی امروزه نوع معماری ویژه و پر هزینه مراکز فعالیت این شرکت ها زبانزد شده و بحث های مختلفی درباره آن مطرح می شود . به عنوان مثال فیس بوک در حال طراحی ساختمان جدیدش با هزینه ۳۰۰ میلیون دلاری است که این دفتر، وسیع ترین ساختمان پلان باز دنیاست. [18]

حتی شرکت های کوچکتر از تلگرام نیز به صورت رسمی فعالیت کرده و آدرس دفتر و محل فعالیتشان مشخص است . مثلاً شرکت کائو در کره جنوبی در سایت خود آدرس دقیق و شماره تلفن دفتر مرکزی، دفتر پانگیو و نیز دفتر خدمات مشتریان خود را ذکر کرده است . دفتر مرکزی این شرکت در پارک علم و فناوری در جزیره ججو کره جنوبی واقع است [19] .

تلگرام پیام رسان غالب در ایران

همزمان با کوچ دوروف به نیویورک و توسعه تلگرام، در سال ۱۳۹۳، بنابه دلایل مختلف کاربران فضای مجازی در ایران به سمت تلگرام کوچ کردند، همین امر باعث شد تلگرام به سرعت در ایران فراگیر شده و کاربران ایرانی آن در عرض کمتر از یک سال به چند میلیون نفر رسید. این فرایند تا جایی پیش رفت که هم اکنون طبق برخی آمارها بیش از ۴۰ میلیون ایرانی عضو این پیام رسان هستند. [20] طبق آمار سایت الکسا^۸ هم اکنون دامنه Telegram.org سیزدهمین سایت پربازدید ایرانی هاست و اولین کشور بازدیدکننده آن ایران (با ۲۳ درصد کل بازدیدها) است، همچنین دامنه T.me بیست و دومین سایت پربازدید ایرانی هاست که در این مورد هم ایرانی ها با اختصاص ۳۲ درصد بازدیدها اولین بازدید کنندگان آن هستند، Telegram.me نیز سومین دامنه مربوط به تلگرام است که در میان سایت های پربازدید ایرانی ها در مقام سی و نهم قرار دارد و ۶۴ درصد بازدید آن نیز در ایران انجام می شود. جالب اینجاست که دومین بازدید کننده این دامنه ها، روس ها هستند و کشورهای دیگر با اختلاف زیاد در مقام های بعدی قرار دارند.

The Impact of Telegram
[21] on Iran

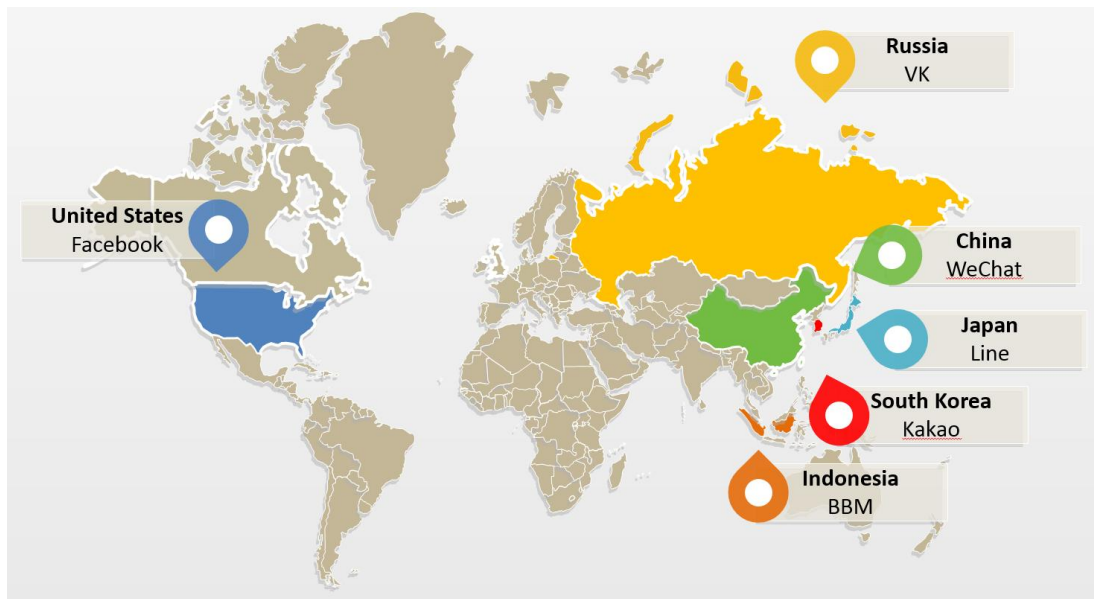
⁸ Alexa

بر اساس طرح نظر سنجی تلفنی از سوی مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران، ایسپا که در روز ۱۵ فروردین ۹۷ به صورت تلفنی انجام شده است ۶۵.۳ درصد از افراد بالای ۱۸ سال کشور دست کم از یکی از شبکه های اجتماعی در حال حاضر استفاده می کنند. بر این اساس تلگرام با ۵۹.۵ درصد در رتبه اول مصرف شبکه های اجتماعی در بین مردم ایران قرار دارد. در حال حاضر پس از تلگرام، اینستاگرام با ۱۷.۷ درصد و واتس اپ با ۱۱.۹ درصد در رتبه های دوم و سوم قرار دارد. بر اساس نتایج این نظرسنجی در حال حاضر وایبر ۱.۴ درصد، لاین ۱.۶ درصد، فیسبوک ۲.۸ درصد و توییتر ۱.۶ درصد استفاده کننده بالای ۱۸ سال ایرانی دارد. پیام رسان ایرانی سروش نیز در حال حاضر ۲ درصد استفاده کننده دارد. [22]

طبق آمار اعلام شده، تلگرام حدود ۶۰ درصد پهنای باند کشور را اشغال کرده است. [23] که با احتساب حدود ۲۰ درصدی اینستاگرام در واقع نزدیک به هشتاد درصد پهنای باند کشور در اختیار دو شبکه اجتماعی است و تلگرام به تنهایی اکثریت استفاده کاربران و نیز پهنای باند را در اختیار خود دارد. همین موضوع یعنی عدم وجود پیام رسان های مختلف و نیز بومی باعث می شود تلگرام دارای یک انحصار بزرگ در کشور شود. این در حالی است که کشورهای پیشرفته در دنیا امکان در اختیار گرفتن انحصار را به پیمان رسان های غیر بومی نمی دهند.

هم اکنون در کشورهای غربی (آمریکا و اروپا) فقط پیام رسان های غربی در لیست پر استفاده ترین شبکه های اجتماعی و پیام رسان ها دیده می شود که از جمله آن **whatsapp**، **Facebook Messenger**، **Instagram**، **snapchat** و **twitter** است؛ در این کشورها هیچ پیام رسان غیر غربی در اولویت استفاده قرار ندارد. در روسیه نیز پیام رسان بومی **vkontakte** و **odnoklassniki** در صدر قرار دارند و بعد از آن فیس بوک در رده سوم استفاده مردم این کشور قرار دارد. [24] در چین **WeChat** پیام رسان غالب است و تقریباً هیچ پیام رسان غیر بومی در این کشور مورد توجه قرار نگرفته است. [25] در ژاپن پیام رسان بومی **Line** غالب است [26] در کره جنوبی **Kakao** به عنوان یک پیام رسان بومی غالب است. [27] در اندونزی **BBM** پیام رسان بومی است که بر دیگر پیام رسان ها غلبه دارد. [28] در ویتنام نیز تا چند سال قبل پیام رسان بومی **ZingMe** غالب بود و هم اکنون بعد از فیس بوک در رتبه دوم قرار دارد. [29] در این میان، کشورهای غربی و نیز چین به هیچ کدام از پیام رسان های غیر بومی اجازه رشد نداده اند و در عین حال در صدور پیام رسان خود به کشورهای دیگر نیز تلاش کرده اند. هم اکنون پیام رسان **whatsapp** و شبکه اجتماعی فیس بوک که هر دو متعلق به شرکت فیس بوک هستند در بسیاری از کشورهای دنیا به عنوان پیام رسان غالب شناخته می شوند. در واقع آمریکا نبض شبکه اجتماعی جهان را در دست دارد البته به جز چند کشوری که توانسته اند فیس بوک را کنار زده و پیام رسان بومی خودشان را در کشور به اوج برسانند. غیر از موارد فوق کشورهای کشورهای دیگری نیز وجود دارند که در آن ها از پیام رسان های بومی استفاده می شود ولی این پیام رسان ها غالب نیستند.

کشورهایی که شبکه اجتماعی و پیام رسان بومی خودشان در آن‌ها غالب است [30]

تمرکز دوروف بر ایران

پس از غلبه تلگرام بر مخاطبان ایرانی، طی یک سال گذشته اتفاقات مختلفی بر بستر این پیام رسان در کشور رخ داد که توجه اذهان را به آن جلب کرد. تیرماه ۹۶ نیروهای داعش با هماهنگی با یکدیگر از طریق تلگرام به مجلس شورای اسلامی حمله می‌کنند [31] و دی ماه همان سال اغتشاشات در چندین شهر در ایران بروز می‌کند که مقدمات آن بر بستر تلگرام انجام شده بود که همین امر باعث شد تلگرام چند روزی در ایران بسته شود. وزیر ارتباطات در یک پیام توئیتری به پاول دوروف از او درخواست می‌کند که کانال‌های مروج خشونت را مسدود کند، که دوروف نیز با انتشار پیامی اعلام کرد که این کانال را مسدود می‌کند. [32] اما در اقدامی عجیب، دوروف دو روز بعد، سخن خود را نقض کرده و اعلام کرد از کانالی که مسدود کرده حمایت کرده تا کانال جدیدی را راه اندازی کند. [33] دوروف با انتشار بیانیه ای اعلام کرد که "طی ۱۱ سال گذشته سعی کرده از آزادی بیان دفاع کند، اول در روسیه و سپس در بقیه جهان!" (Telegram and the Freedom of Speech, بدون تاریخ)

یک ماه قبل از شروع اغتشاشات یعنی آذرماه ۹۶ دوروف اعلام کرد دفتر خود را به دبی منتقل کرده است. [35] تلگرام طی این مدت از طریق تعداد زیادی CDN که در کشورهای اطراف ایران راه اندازی کرد سرعت دسترسی مردم ایران را بالا برد. تلگرام از طریق اقدامات فنی که انجام داد توانست سرعت دسترسی ایرانی‌ها به تلگرام را به ۷ برابر بیشتر از کاربران اروپایی برساند. (مشابه اقدام مدیران توئیتر که در زمان فتنه سال ۸۸ با راه اندازی مراکزی در اطراف ایران سرعت دسترسی ایرانی‌ها به این شبکه اجتماعی را بالا بردند.)

برنامه تلگرام برای راه اندازی شبکه اقتصادی

تلگرام امروز به عنوان یک شبکه اجتماعی سیاه و مامنی برای اعمال تروریستی در برخی از کشورها فیلتر شده است. این نرم افزار عجیب به عنوان یک پلتفرم ارتباطی، مسیری امن، برای کسانی که قصد دارند اقدامات غیرقانونی انجام دهند فراهم کرده است. دوروف قبلاً با طراحی ویکنتاکنه و امروز با طراحی تلگرام توانسته قوانین سیاسی کشورهای مخالف آمریکا را دور بزند و امنیت کشورهایی مانند ایران و روسیه را خدشه دار کند اما برنامه های دوروف برای دورزدن قوانین کشورها هنوز تمام نشده است.

تلگرام در سند ۲۳ صفحه ای که اواخر سال گذشته منتشر نمود، برنامه آینده اش را اعلام کرد. [36] تلگرام اعلام کرد قصد دارد شبکه ای بر مبنای تکنولوژی بلاک چین راه اندازی کند که قابلیت ارائه سیستم برای رد شدن از تمامی فیلترها را دارا می باشد. این سیستم یک ارز رمز مجازی (پول مجازی با واحد گرم^۹) نیز ارائه می کند که به افراد اجازه می دهد تمامی تبادلات مالی خود را بر این بستر انجام دهند. طبق سند ارائه شده توسط تلگرام این قابلیت ها شامل موارد زیر است :

- ذخیره سازی فایل ها به صورت غیرمتمرکز
- یک سرویس پروکسی برای ایجاد سرویس های V.P.N غیرمتمرکز
- خدماتی برای قراردادهای هوشمند، برنامه های غیرمتمرکز و مرورگرهای وب امن
- پرداخت های همتا به همتا درون برنامه ای

پاول دوروف بدین منظور اواخر سال گذشته نسخه متفاوتی از تلگرام به نام TelegramX را منتشر ساخت که به سرعت توسط مدیران گوگل از اپ استور حذف شد. پاول دوروف در توییتر خود نوشت: "شرکت اپل به ما هشدار داد که محتوای نامناسب در دسترس کاربران ما قرار گرفته است و به همین دلیل هر دو اپلیکیشن تلگرام و تلگرام ایکس از اپ استور حذف شدند. به محض اینکه ما محافظت های لازم را انجام دهیم، انتظار داریم که این اپلیکیشن ها به اپ استور بازگردند." نسخه تلگرام ایکس که برای اندروید منتشر شده، کاملاً از نو نوشته شده و از کد بیس تازه ای بهره می برد که پیش تر در اپلیکیشن اصلی مورد استفاده قرار نگرفته و سبب می شود اپلیکیشن، سرعت و کارایی بیشتری نسبت به نسخه اصلی داشته باشد. با توجه به توضیحات بلاگ پست تلگرام، تلگرام ایکس اپلیکیشنی آزمایشی است که شاید جایگزین رسمی

تلگرام کنونی شود. [37] مدیران تلگرام در این نسخه، کدهای مختلفی را طراحی کرده اند که هم اکنون مورد استفاده قرار نمی گیرد اما به محض آماده شدن شبکه TON تلگرام نصب شده بر روی گوشی های کاربران تغییر ماهیت داده و از یک پیام رسان ساده تبدیل به یک شبکه پیچیده می شود .

در واقع تلگرام بدین وسیله قصد دارد به جنگ اقتصادی با ایران (به عنوان بیشترین مصرف کننده تلگرام) برود. در صورت راه اندازی ارز مجازی تلگرام

⁹ Gram

در عرض چند ماه بخش مهمی از اقتصاد کشور به این پلتفرم منتقل می شود و "گرم" به عنوان یک ارز جدید بخش قابل توجهی از مبادلات مالی کشور را در اختیار خود می گیرد.

ارز های رایج در دنیا مانند بیت کوین و اتریوم هم اکنون بر بستر خاصی عرضه نمی شوند. از سوی دیگر تاکنون هیچ شبکه اجتماعی و پیام رسانی نیز در دنیا اقدام به ارائه ارز دیجیتال نکرده است چرا که اگر هر شبکه اجتماعی ، واحد پول جدیدی بر بستر خود عرضه کند، از آنجایی که شبکه اجتماعی محل تبادل اطلاعات و ارتباطات است به سرعت مردم تبادلات روزمره خود را تغییر داده و به جای خرید و فروش با واحد پول رایج کشور خود، از ارز مجازی پیام رسان استفاده می کنند. در این صورت مدیریت اقتصادی کشورها از دست دولت ها خارج شده و در اختیار مدیر پیام رسان قرار می گیرد. بنابراین اگر پیام رسانی اقدام به ارائه یک واحد پول مجازی کند، به کشورها اعلام جنگ کرده است. (خصوصا کشورهایی که مردم آن ها را در اختیار دارد)

دوروف قبلا در توئیت خود اعلام کرده بود که در رابطه با مقابله با تروریسم و پورنوگرافی در تلگرام اقداماتی را آغاز کرده است. گرچه تاکنون این اقدامات به نتیجه نرسیده و این پلتفرم هم اکنون تهدیدات فرهنگی و امنیتی زیادی را در کشورهای مختلف از جمله ایران ایجاد کرده است، اما اقدام اخیر تلگرام برای تبدیل شدن به یک بستر اقتصادی، می تواند علاوه بر تهدید فرهنگی و امنیتی، این نرم افزار را به یک ابزار برای دور زدن نظام های اقتصادی کشورها تبدیل کند. لذا از هم اکنون باید جلوی این اقدام گرفته شود .

- [۱] "Fresh rating of the richest people", [درون خطی]. Available: <https://bashny.net/t/en/>. ۲۳۵۴۵۴.
- [۲] "A Russian social network tale: Censorship and a CEO on the run", [درون خطی]. Available: <https://www.theglobeandmail.com/report-on-business/a-russian-social-network-tale-censorship-and-a-ceo-on-the-run/article/۱۹۵۷۷۸۲۵>.
- [۳] "Durov account", [درون خطی]. Available: <https://twitter.com/durov/status/۱۴۴۷۷۵۱۷۶۷۴۲۱۱۳۲۸۱>.
- [۴] "A long way from Moscow", [درون خطی]. Available: <https://mashable.com/russias-۱۸/۰۵/۲۰۱۵/mark-zuckerberg-pavel-durov>.
- [۵] "Russia's Mark Zuckerberg" — The incredible life of Pavel Durov", [درون خطی]. Available: <http://uk.businessinsider.com/the-incredible-life-of-pavel-durov-the-entrepreneur-known-as-the-mark-zuckerberg-of-russia-۳-۲۰۱۶>.
- [۶] "انتقاد نخست‌وزیر انگلیس از شبکه‌های اجتماعی: تلگرام، خانه تروریست‌ها و تبهکاران شده است", [درون خطی]. Available: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/۱۶۳۸۵۸۰/۰۶/۱۱/۱۳۹۶>.
- [۷] "هماهنگی‌های داعش در حمله به مجلس از طریق تلگرام بود", [درون خطی]. Available: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/۱۴۷۵۰۳۷/۰۴/۰۵/۱۳۹۶>.
- [۸] "تلگرام ابزار کار تروریست‌ها در سن پترزبورگ", [درون خطی]. Available: <http://www.irna.ir/fa/News/۸۲۵۷۸۴۶۷>.
- [۹] "چرا داعش برای تهدید خانواده ملکه از تلگرام استفاده کرد؟", [درون خطی]. Available: <https://www.yjc.ir/fa/news/۶۳۰۱۳۲۳>.
- [۱۰] "love for Telegram, explained 'Terrorists'", [درون خطی]. Available: <https://www.vox.com/world/terrorism-isis-telegram-social-media-۱۵۸۸۶۵۰۶/۳۰/۶/۲۰۱۷>. russia-pavel-durov-twitter
- [۱۱] "آموزش آنلاین یک فرد انگلیس از سوی داعش برای حمله به برج بیگ بن", [درون خطی]. Available: <https://ir.sputniknews.com/world/۲۰۱۶۰۷۲۸۱۷۵۴۴۶۲>.
- [۱۲] "Encrypted Messaging And Pavel Durov", [درون خطی]. Available: <https://www.eyerys.com/articles/people/social-media-encrypted-messaging-and-pavel-durov>.
- [۱۳] [درون خطی]. Available: <https://theoutline.com/post/۲۳۴۸>.
- [۱۴] "TELEGRAM FZ-LLC", [درون خطی]. Available: <http://tecomdirectory.com/company.php?company=companyname&FmQAKyN۰۰۰۰۱۴۰۰۱۶>. =telegram-fz-llc
- [۱۵] "TELEGRAM MESSENGER LLP", [درون خطی]. Available: <https://beta.companieshouse.gov.uk/company/OC۳۹۱۴۱۰>.

- [۱۶] Available: <https://www.google.com/maps/@-۵۱.۵۱۴۷۸۹۶,۱۳۴۵۷۶,۳t/data=!۹۲.۸۵h,۲۹۸.۶۹y,۵۰.۱a,۰.۱۲۳۴۵۷۶,۳.۶۶۵۶۱۸!۱۳۳۱۲۱۷!۰e۲mg!۷W>.
- [۱۷] garden studios", [درون خطی]. Available: <http://www.gardenstudios.com>.
- [۱۸] million construction project to add another Frank Gehry building ۳۰۳\$Facebook is starting a "Available: <http://www.businessinsider.de/facebook-to-its-silicon-valley-campus-۳-۲۰۱۸million-san-francisco-frank-gehry-۳۰۳new-building>. [درون خطی].
- [۱۹] Kakao Location", [درون خطی]. Available: <https://www.kakaocorp.com/kakao/wayToCome>.
- [۲۰] "آمار دقیق کاربران ایرانی و محتوای تولید شده در تلگرام چقدر است", [درون خطی]. Available: <https://www.yjc.ir/fa/news/۶۲۸۱۵۵۳>.
- [۲۱] The Impact of Telegram on Iran", [درون خطی]. Available: <http://techrasa.com//impact-telegram-iran۱۳/۰۱/۲۰۱۶>.
- [۲۲] "در صورت فیلتر شدن تلگرام، چند درصد مردم از فیلتر شکن استفاده خواهند کرد؟", [درون خطی]. Available: <http://ispa.ir/Default/Details/fa/۱۸۷۶>.
- [۲۳] "تلگرام ۶۰ درصد پهنای باند کشور را اشغال کرد", [درون خطی]. Available: <https://www.isna.ir/news/۹۶۰۶۲۷۱۵۷۵۷>.
- [۲۴] Penetration of leading social networks in Russia as of ۲۰۱۷th quarter ۴", [درون خطی]. Available: <https://www.statista.com/statistics/۲۸۴۴۴۷/russia-social-network-penetration>.
- [۲۵] Social Media In China", [درون خطی]. Available: <http://www.allisonpr.com/blog/social-media-in-china>.
- [۲۶] "What are the most popular social media sites in Japan?", [درون خطی]. Available: <https://www.quora.com/What-are-the-most-popular-social-media-sites-in-Japan>.
- [۲۷] Best Strategies To Crack The South Korean Mobile Game Market ۶", [درون خطی]. Available: <https://www.openxcell.com/-best-strategies-to-crack-the-south-korean-mobile-game-۶market>.
- [۲۸] The latest stats in web and mobile in Indonesia", [درون خطی]. Available: <http://www.techinasia.com/indonesia-web-mobile-statistics-we-are-social>.
- [۲۹] Daily reach of leading social networks and mobile messenger apps in Vietnam", [درون خطی]. Available: <https://www.statista.com/statistics/۴۹۶۹۹۷/daily-active-users-of-leading-social-networks-vietnam>.
- [۳۰] Digital in ۲۰۱۶", [درون خطی]. Available: <https://wearesocial.com>.
- [۳۱] "هماهنگی‌های داعش در حمله به مجلس از طریق تلگرام بود", [درون خطی]. Available: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/۱۴۷۵۰۳۷/۰۴/۰۵/۱۳۹۶>.
- [۳۲] Durov Twitter", [درون خطی]. Available: <https://twitter.com/durov/status/۹۴۷۱۷۹۹۸۸۲۱۳۶۲۴۸۳۲>.

- [۳۲] Available: https://t.me/durov/ .[درون خطی] ”Durov's Channel“
- [۳۴] Available: http://telegra.ph/Telegram- .[درون خطی] ”Telegram and the Freedom of Speech“
and-Freedom-of-Speech-۲۹-۱۰.
- [۳۵] Available: [درون خطی]. تلگرام دفتر اصلی خود را به دبی برد,
http://www.entekhab.ir/fa/news/۳۷۹۸۷۰.
- [۳۶] /Available: https://icodrops.com/telegram-ico-ton .[درون خطی] ”Telegram ICO WHITEPAPER“
- [۳۷] Available: [درون خطی]. اندروید تلگرام ایکس داد، اپ استور تلگرام را حذف کرد,
https://www.isna.ir/news/۹۶۱۱۱۲۰۷۰۸۶.
- [۳۸] رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی: تلگرام تهدیدی امنیتی است, [درون خطی].
Available: http://www.irinn.ir/fa/news/۵۷۹۵۹۳.
- [۳۹] Available: [درون خطی]. once celebrated in russia programmer pavel durov chooses exile“
/technology/once-celebrated-in-russia-programmer-۰۳/۱۲/۲۰۱۴https://www.nytimes.com/
.۰-pavel-durov-chooses-exile.html?_r=
- [۴۰] Available: [درون خطی]. تلگرام چگونه جیب اطلاعاتی ایرانیان را خالی می‌کند؟,
https://www.mashrehghnews.ir/news/۴۲۹۵۵۷.
- [۴۱] The secret American origins of Telegram, the encrypted messaging app favored by the “
Islamic State” , [درون خطی]. Available: https://www.washingtonpost.com/news/the-
/the-secret-american-origins-of-telegram-the-encrypted-messaging-۲۳/۱/۲۰۱۵intersect/wp/
.۵bb۷d۱af۳cf۲utm_term=.&app-favored-by-the-islamic-state/?noredirect=on

